



วรรณกรรมออนไลน์ของไทย: โลกวรรณกรรมที่โหยหาการวิจารณ์

Thai Online Literature: A Yearning for Criticism in a Literary Community

อรพินท์ คำสอน¹

บทคัดย่อ

วรรณกรรมออนไลน์นับเป็นวรรณกรรมรูปแบบใหม่ที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทย โดยใช้พื้นที่ใหม่คืออินเทอร์เน็ตในการสร้างและเผยแพร่ผลงาน พื้นที่อินเทอร์เน็ตนี้เปิดทั้งโอกาสและเป็นเวทีให้นักเขียนหน้าใหม่เสนอผลงานของตนได้อย่างอิสระทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา จากการศึกษาพบว่าแม้ในปัจจุบันงานวรรณกรรมออนไลน์จะพัฒนามานานเกือบสองทศวรรษ จนมีผลงานเผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตจำนวนมากหลายแสนเรื่อง และผู้อ่านในสังคมให้การยอมรับระดับหนึ่ง แต่นักเขียนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการเขียนและแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งหนทางหนึ่งที่นิยมคือพึ่งพาการวิจารณ์ เพราะนักเขียนวรรณกรรมเหล่านี้ต่างยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจารณ์และนักวิจารณ์ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการสร้างการแก้ไขและการพัฒนาผลงานของตนให้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วรรณกรรมออนไลน์ นักเขียนหน้าใหม่ การวิจารณ์ พื้นที่อินเทอร์เน็ต

¹นักวิจัยสาขาวรรณศิลป์ โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต” (15 กันยายน 2555 - 14 มีนาคม 2557) โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)



Abstract

The Online literature was emerged in Thai society as a new genre of literature. Internet (cyberspace) has become a new space for the several new writers to publish their alternative writing. This study found that Thai online literature had been developed almost for two decades; more than 100,000 stories were created in cyberspace and accepted by the several readers. Many writers, however, knew that their writing still had variety of problems and realized how significant of criticism in improving their writing.

Keywords: Online literature, new writers, criticism, internet or cyberspace

บทนำ

พัฒนาการของอินเทอร์เน็ตยุค 2.0 เริ่มเปิดโอกาสให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (user) สามารถสร้างเนื้อหาทั้งที่เป็นตัวหนังสือและสื่อมัลติมีเดียบนพื้นที่อินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องผ่านผู้ให้บริการ (provider) มาตั้งแต่ประมาณต้น ค.ศ. 2000 จึงทำให้อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ใหม่ที่มีบทบาทและความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เมื่อมุ่งมองเฉพาะในแวดวงวรรณกรรม อินเทอร์เน็ตกลายเป็นพื้นที่ใหม่ในการสร้างนักเขียน นักอ่าน ผลงานวรรณกรรม นักวิจารณ์รุ่นใหม่ และสำนักพิมพ์ใหม่ๆ เป็นจำนวนมาก จึงนับเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่ไม่อาจที่จะละเลยหรือเลี่ยงที่จะไม่ศึกษาได้ เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้

สร้างช่องทางพบปะ แลกเปลี่ยน และพูดคุยกันอย่างเสรีในพื้นที่อินเทอร์เน็ตและเอื้อให้ผู้ที่ไม่เคยพบหรือรู้จักกันในโลกแห่งความจริงสามารถทำความรู้จัก ทักทายและเป็นมิตรกันได้ อิสระของโลกอินเทอร์เน็ตที่ไร้พรมแดนนี้ได้เชื่อมต่อคนจากหลากหลายพื้นที่ที่ทั่วทุกมุมโลกที่ชอบและสนใจในสิ่งเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเข้าหากัน จนก่อให้เกิดประชาคมหรือชุมชน ตลอดจนกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งประชาคมวรรณกรรมออนไลน์ก็ได้เกิดขึ้นในพื้นที่อินเทอร์เน็ตแห่งนี้ด้วย ประชาคมแห่งนี้มีบริบทของวรรณกรรมอย่างครบถ้วน ทั้งนักเขียน นักอ่าน นักวิจารณ์ บรรณาธิการ



สำนักพิมพ์ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ จึงอาจเรียกได้ว่าเกิดกระบวนการสร้าง เสพ และแพร่กระจายงานอย่างครบวงจร

พื้นที่อินเทอร์เน็ตมิได้มีความโดดเด่น เฉพาะการสร้างประชาคมวรรณกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วย จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันในประชาคมแห่งนี้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเขียน จากการศึกษาพบว่านักเขียนหน้าใหม่จำนวนมาก ต้องการความรู้ทางด้านการเขียนและการพัฒนาการเขียนอย่างมาก ขณะเดียวกันก็มีนักเขียนจำนวนหนึ่งที่มีประสบการณ์มากกว่า ก็พร้อมที่จะนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อนักเขียนรุ่นหลัง จึงนับเป็นชุมชนการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในแง่การสอนวิธีการเขียน การนำเสนอ งานต่อสำนักพิมพ์ รวมไปถึงการวิจารณ์ด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าในชุมชนแห่งนี้ ต่างร่วมกันทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา เป็นกำลังใจ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กันและกัน ซึ่งมีทั้งเว็บไซต์ที่เป็นประชาคมเฉพาะของนักเขียนวัยเยาว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “บอร์ดนักเขียน”

ในเว็บไซต์เด็กดี ซึ่งเป็นชุมชนของเยาวชนในโลกอินเทอร์เน็ตที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย จึงทำให้ความรู้ของคนส่วนใหญ่ในประชาคมแห่งนี้ใกล้เคียงกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ในแนวนอน กล่าวคือการส่งทอดความรู้ในคนกลุ่มเดียวกัน ที่มีรุ่นอายุและมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน ความเข้มข้นในด้านความรู้จึงน้อยกว่า ซึ่งต่างจากเว็บไซต์ www.thaiwriter.net (เว็บไซต์ปิดไปแล้วตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2556) และเว็บไซต์ Thai Poet Society (www.thaipoetsociety) ซึ่งมีผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญทางวรรณศิลป์ที่สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมแห่งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเขียนและนักวิจารณ์อาชีพที่ร่วมถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนที่แสวงหา และต้องการองค์ความรู้เช่นนี้

วรรณกรรมออนไลน์: ลานสานฝันของนักเขียนหน้าใหม่

วรรณกรรมออนไลน์สร้างความฝันและความหวังให้กับนักเขียนรุ่นใหม่ที่ยอยากจะเสนอผลงานที่ตนเองแต่งออกสู่สายตาผู้อ่านทั่วไปอย่างเสรี นับเป็นหนทางแรกของการ



ก้าวสู่เวทีนักเขียน เพราะเป็นการสร้างโอกาสที่จะเผยแพร่ผลงานของตนเอง โดยไม่ต้องนำเรื่องไปเสนอสำนักพิมพ์ และขอให้สำนักพิมพ์พิจารณาจัดพิมพ์ เนื่องจากพื้นที่อินเทอร์เน็ตนับเป็นช่องทางที่เปิดกว้างให้นักเขียนหน้าใหม่สามารถที่จะเสนอผลงานของตนได้ตลอดเวลา และสามารถเสนองานได้อย่างอิสระทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหา ขณะเดียวกันยังมีเว็บไซต์จำนวนมากที่เปิดรับและเผยแพร่งานวรรณกรรมออนไลน์ ทั้งเว็บไซต์ทั่วไปที่เปิดพื้นที่นำเสนอวรรณกรรมออนไลน์ เช่น

www.dek-d.com/writer,

www.pantip.com/forum/writer

เว็บไซต์เฉพาะทางวรรณกรรมออนไลน์ เช่น

www.story.niyay.com, www.thaiwriter.net,

www.thai poetsociety.com/ หรือ

<http://www.tunwalai.com>

เว็บไซต์สำนักพิมพ์ เช่น

www.satapornbooks.co.th/Myth/Myth.aspx,

และ www.praphansarn.com/forum_new/index

ทั้งยังรวมถึงเว็บไซต์หรือบล็อกส่วนตัวของนักเขียน ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ถือเป็นแหล่งค้นคว้าแหล่งใหญ่ให้สำนักพิมพ์ต่าง ๆ มาคัดสรรและจับจอง

จากการสัมภาษณ์พบว่านักเขียนหลายคนยอมรับว่าอินเทอร์เน็ตนับเป็นพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างให้คนที่มีความฝันแต่ไม่กล้าแสดงออกในโลกแห่งความจริงได้ใช้พื้นที่ตรงนี้สร้างสรรค์สิ่งที่ตนฝันให้เป็นจริงขึ้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบทสัมภาษณ์ของคุณวโรรส โรจนะ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2555) เว็บมาสเตอร์ของเว็บไซต์เด็กดี ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวมวรรณกรรมออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ซึ่งให้เห็นข้อดีของการมีนิยายออนไลน์มาลงบนหน้าเว็บไซต์ว่าเป็นสื่อกลางให้กับสำนักพิมพ์ในการหาต้นฉบับนวนิยายได้อีกทางหนึ่ง หากนิยายเรื่องใดได้รับความนิยมสูงจากนักอ่าน และมีสำนักพิมพ์ใดสนใจจะนำไปจัดพิมพ์ก็สามารถติดต่อกับเจ้าของผลงานได้โดยตรง นอกจากนี้สำนักพิมพ์แต่ละแห่งยังมีการเปิดให้บริการเว็บบอร์ดนิยายออนไลน์ นับเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการเขียนให้กับนักเขียนด้วย ยิ่งไปกว่านั้น อีกประการหนึ่งของนิยายที่เผยแพร่ในเว็บไซต์มาก่อนมีความได้เปรียบ เนื่องจากเป็นงานที่มีผู้อ่านในเว็บไซต์ หรือติดตามอ่านมาโดยตลอด การนำวรรณกรรมออนไลน์มาตีพิมพ์เป็นเล่ม ซึ่งมีกลุ่มคนรู้จักอยู่แล้ว จึงเป็น



เหมือนการประชาสัมพันธ์หนังสือดังกล่าวกับสำนักพิมพ์ไปในตัว ขณะเดียวกันเว็บไซต์เด็กก็ยิ่งช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกกว่าหกแสนคนของตนไปพร้อม ๆ กันด้วย (สลิทธิพิย์ เลิศพงศ์ภักตร์, 2550)

เมื่อพื้นที่อินเทอร์เน็ตเปิดกว้างอย่างเสรีและสามารถรองรับผู้ที่ปรารถนาจะเป็นนักเขียนได้อย่างไม่จำกัด และขณะเดียวกันผู้ที่ปรารถนาอยากเป็นนักเขียนก็ไม่ต้องผ่านการพิจารณาจากบรรณาธิการก่อนที่จะได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์เผยแพร่อีกต่อไป เพียงนำสิ่งที่เขียนโพสต์ในอินเทอร์เน็ตก็ได้เผยแพร่งานและทำให้เป็นนักเขียนแล้ว จึงไม่น่าแปลกใจที่จะพบว่าปริมาณของนักเขียนหน้าใหม่ โดยเฉพาะนักเขียนออนไลน์เพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณและมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นักเขียนกลุ่มนี้ประกอบด้วยคนหลากหลายอาชีพ อยู่ในหลายพื้นที่ เกือบทั้งหมดมีงานประจำ และเป็นนิสิตนักศึกษาที่มีอยู่ไม่น้อย บางคนเคยมีงานประจำและลาออกเพื่อมาเขียนนิยายออนไลน์โดยเฉพาะ การศึกษาของนักเขียนมีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเรื่อยไปจนถึงระดับปริญญาเอกและวุฒิการศึกษาของ

นักเขียนมีความหลากหลายมาก มีทั้งอักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ มัณฑนศิลป์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม วิทยาศาสตร์ บริหารธุรกิจ ฯลฯ (อรพินท์ คำสอน, สุชาติ ทองสีมาและจักรนาท นาคทอง, 2552, หน้า 161)

การศึกษาจุดเริ่มต้นของวรรณกรรมออนไลน์พบว่า เกิด “แดนกลาง” ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต “แดนกลาง” ในที่นี้มี 2 ส่วน คือพื้นที่กับคน สำหรับพื้นที่ของแดนกลางนั้นจะอยู่บนพื้นที่อินเทอร์เน็ตที่เปิดพื้นที่ให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสร้างเนื้อหาด้วยตนเอง ส่วนแดนกลางที่เป็นคน หมายถึง ผู้ที่มีประสบการณ์การอ่าน การเขียนและการวิจารณ์มาจากรวมวัฒนธรรมลายลักษณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งการเรียนการสอน การเขียน การอ่าน และการวิจารณ์วรรณกรรมในห้องเรียน ที่มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวในสื่ออินเทอร์เน็ต ในฐานะนักเขียนและนักวิจารณ์ในสื่ออินเทอร์เน็ตจนอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มคนแดนกลางเหล่านี้ได้นำสิ่งที่ดีที่สุดของทั้งสองโลก (the best of both worlds) มาประสานเข้าด้วยกัน นั่นคือ



วัฒนธรรมลายลักษณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์กับความชัดเจนในการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้พื้นที่อินเทอร์เน็ตเป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ผลงาน

หากย้อนกลับไปพิจารณาเส้นทางของการกำเนิดนักเขียนงานวรรณกรรมออนไลน์ในยุคแรก ๆ นับว่าเป็นรอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ตที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ ดังจะเห็นว่าในยุคแรกมีเว็บไซต์ที่เปิดพื้นที่ให้นักเขียนหน้าใหม่ลงเรื่องของตนเอง 2 แห่ง คือ เว็บไซต์เจเนอู๊ค และเว็บพันทิป นักเขียนในยุคนี้ส่วนใหญ่เติบโตมาจากวัฒนธรรมลายลักษณ์ในสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นผู้ที่รักการอ่านทั้งงานวรรณกรรม และงานแนวอื่น ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมไปถึงการอ่านการ์ตูนญี่ปุ่นด้วย งานเขียนของนักเขียนกลุ่มนี้ยังคงสร้างงานตามวรรณกรรมยอดนิยมที่ยังคงเขียนตามขนบวรรณศิลป์แบบเก่า ซึ่งให้ความสำคัญกับความถูกต้องของภาษาไทย และงานเขียนด้วยภาษาบรรยายมากกว่าภาษาสนทนา

แต่ต่อมาเมื่อวรรณกรรมออนไลน์เริ่มเป็นที่นิยมกว้างขวางขึ้น และผลงานบางเรื่อง

ของนักเขียนวัยรุ่นหน้าใหม่ได้รับการจัดพิมพ์เผยแพร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไรต์โรด ของ ดร. ป๊อบ ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวในกลุ่มวัยรุ่น กรณีของ ดร. ป๊อบ ช่วยจุดประกายและเป็นแรงบันดาลใจให้เด็กวัยรุ่นที่มีความฝันอยากเป็นนักเขียนกล้าที่จะก้าวเข้ามาเป็นนักเขียนหน้าใหม่ ขณะเดียวกันกระแสการตอบรับงานวรรณกรรมออนไลน์มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักพิมพ์แจ่มใส ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์วรรณกรรมออนไลน์สามารถสร้างส่วนแบ่งการตลาดที่สูงมากจากงานวรรณกรรมยอดนิยมที่ครองตลาดอยู่ในขณะนั้น จึงทำให้มีสำนักพิมพ์เดิมและสำนักพิมพ์เกิดใหม่จำนวนมากหันมาสนใจงานออนไลน์ไปตีพิมพ์มากขึ้น ปัจจัยทั้งสองจึงกลายเป็นการดึงดูดให้วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยหันมาเขียนงานวรรณกรรมออนไลน์ เพราะเห็นช่องทางที่จะสร้างชื่อเสียง และได้เงินค่าเรื่องไปพร้อมกันด้วย จากเหตุผลข้างต้นพบว่าได้ส่งผลให้ค่านิยมของการเป็นนักเขียนต่างออกไปจากเดิม ที่เขียนเพราะอยากเขียน กลายเป็นเขียนเพราะอยากตีพิมพ์ และผู้ที่เขียนวรรณกรรมเป็นงานอดิเรกก็เขียนเป็นอาชีพไป



จากเหตุผลข้างต้นจึงส่งผลให้มีนักเขียนวัยรุ่นเพิ่มขึ้น และปัจจุบันอายุเฉลี่ยของนักเขียนสมัครเล่นหน้าใหม่ในเว็บไซต์เด็กดีมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ก็จะอยู่ในช่วงอายุประมาณ 8-35 ปี โดยที่นักเขียนส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการอ่านและการเขียนที่จำกัด จึงส่งผลให้เกิดปัญหาขณะที่เขียนงานอยู่บ่อยครั้ง ปัญหาาร่วมของนักเขียนหน้าใหม่ที่พบบ่อยครั้งมากคือ การวางแผนในการเขียนผิดพลาดหรือไม่มีการวางแผนในการเขียนไว้ล่วงหน้า จึงพบว่าเมื่อแต่งไปได้ระยะหนึ่งไม่สามารถแต่งเรื่องต่อได้ ขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะเป็นงานเขียนเรื่องแรก หรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนแนวเขียนจากแนวที่ถนัดไปยังแนวเขียนใหม่ ๆ การที่นักเขียนหน้าใหม่มีเพียงความมุ่งมั่น ตั้งใจ และปรารถนาที่จะเขียนผลงานชิ้นนั้น ๆ แต่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะเฉพาะของงานที่ตนจะเขียนมาก่อนอย่างจริงจัง จึงทำให้เกิดข้อผิดพลาดหรือความไม่สมจริงต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นว่ามิงานวรรณกรรมออนไลน์เป็นจำนวนมากที่เขียนไม่จบ เพราะนักเขียนประสบปัญหาในระหว่างการเขียน

อนึ่ง นักเขียนหน้าใหม่จำนวนไม่น้อยต่างมองเห็นข้อบกพร่องของตน และต้องการข้อวิจารณ์ ข้อคิดเห็นและความรู้ที่ช่วยชี้ข้อบกพร่องและแนะนำวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ และบางครั้งได้ขอความช่วยเหลือและความรู้ เพื่อพัฒนาการเขียนของตนให้ดีขึ้น โดยการตั้งกระทู้และการส่งผลงานให้ผู้อื่นวิจารณ์โดยตรงจากนักวิจารณ์ และนักเขียนจำนวนหนึ่งซึ่งมีประสบการณ์มากกว่าก็พร้อมที่จะนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อนักเขียนหน้าใหม่ ขณะเดียวกัน พื้นที่อินเทอร์เน็ตยังเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน “บอร์ดนักเขียน” ในเว็บไซต์เด็กดี นับเป็นชุมชนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในแง่การสอน การเขียน การนำเสนองานต่อสำนักพิมพ์ และรวมไปถึงการวิจารณ์ด้วย ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าในชุมชนแห่งนี้ต่างร่วมกันทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา เป็นกำลังใจ รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กันและกัน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเว็บไซต์เด็กดีถูกมองว่าเป็นพื้นที่



เฉพาะของวัยรุ่น จึงอาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญทางวรรณศิลป์ หรือแม้แต่นักวิจารณ์อาชีพไม่สนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้ความรู้ของคนส่วนใหญ่ในสมาคมแห่งนี้จึงใกล้เคียงกัน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้ในแนวนอน กล่าวคือเป็นการส่งทอดความรู้ในคนกลุ่มเดียวกันที่มีรุ่นอายุและมีประสบการณ์ใกล้เคียงกัน ความเข้มข้นในด้านความรู้จึงน้อยกว่า ประกอบกับความถูกต้องของการส่งทอดความรู้ในอินเทอร์เน็ตยังคงเป็นความรู้ที่ยังไม่ได้รับการยืนยันว่าถูกต้อง จึงต่างจากในเว็บไซต์ www.thaiwriter.net และ www.thai poetsociety.com ที่ในสมาคมแห่งนั้นมีทั้งนักเขียนหน้าใหม่ และผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญทางวรรณกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีนักเขียนอาชีพ การถ่ายทอดความรู้ร่วมที่เกิดขึ้นในเว็บไซต์ทั้งสองนี้จึงมีทั้งแบบแนวนอนและแนวตั้ง ทั้งระหว่างผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันในกลุ่มนักเขียนหน้าใหม่ ขณะเดียวกันก็มีผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ที่มากประสบการณ์มาเข้าร่วมให้ความรู้

พร้อมชี้ข้อบกพร่อง และแนะนำวิธีการแก้ไข อันก่อให้เกิดการพัฒนาการเขียนไปพร้อมกัน

วรรณกรรมออนไลน์: โลกรวมที่โหยหาการวิจารณ์

นักเขียนวรรณกรรมออนไลน์หน้าใหม่จำนวนมากโหยหาการวิจารณ์ เพราะต่างเห็นว่าการวิจารณ์มีความสำคัญที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนางานเขียนของตนได้ ดังจะเห็นได้ว่านักเขียนหน้าใหม่เหล่านี้มักจะรีไรท์หรือปรับแก้ผลงานของตนอยู่เสมอ โดยประมวลมาจากข้อวิจารณ์ คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ หากจะถามว่าผู้นำเสนอข้อวิจารณ์เหล่านี้คือใครและน่าเชื่อถือได้เพียงใด จากการศึกษาพบว่าผู้ที่เสนอทัศนะวิจารณ์เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกหรือผู้ที่อยู่ในสมาคมของเว็บไซต์ที่น่าเสนอวรรณกรรมออนไลน์เรื่องนั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้รักสมัครเล่น ทั้งนักอ่านทั่วไป นักเขียนสมัครเล่น และนักวิจารณ์สมัครเล่นทั้งเดี่ยวและกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีนักเขียนอาชีพและผู้เชี่ยวชาญทางด้านวรรณศิลป์ แต่เป็นคนกลุ่มน้อย และมักจะให้ทัศนะวิจารณ์เฉพาะในพื้นที่เฉพาะบางแห่ง เช่น เว็บไซต์ของกลุ่มนักเขียน



และกวี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เว็บไซต์ Thai Poet Society (<http://www.thai poetsociety.com/>) ที่เปิดหน้า The Community ถก/วิวาทะ/ทัศนะ/วิจารณ์วรรณกรรม เป็นพื้นที่สำหรับการเสนอทัศนะวิจารณ์ และบทวิจารณ์เพื่อช่วยพัฒนาการเขียนบทกวี ซึ่งเปิดหน้า “บทกวี” และ “สนามแสดงผลงาน” ทั้งเรื่องสั้น เรื่องแปล นิยาย บทความ ความเรียงสารคดี นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ “วิจารณ์วรรณกรรม” ในเว็บไซต์ Thaiwriter.net (<http://www.thaiwriter.net>) ที่เปิดโอกาสให้นักเขียนนำผลงานของตนมาลงเพื่อขอความเห็นจากสมาชิกและผู้อ่านทั่วไป ซึ่งจะเป็นการวิจารณ์เฉพาะเรื่องสั้น และบทกวี โดยมีผู้มาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งมีทั้งบทวิจารณ์เต็มรูป และการแสดงความคิดเห็นสั้น ๆ อีกทั้งยังมีนักเขียนอาชีพบางคน เช่น คุณประภัสสร เสวิกุล เปิดหน้า “คลินิกเรื่องสั้น” ในเว็บไซต์ส่วนตัวของตน (<http://www.psevikul.com/>) เพื่อเปิดให้นักเขียนหน้าใหม่ส่งเรื่องสั้นที่ตนเองเขียนมาให้วิจารณ์ และเมื่อคุณประภัสสรวิจารณ์ นักเขียนเหล่านั้นจะนำข้อวิจารณ์ต่าง ๆ ไปแก้ไขปรับปรุงผลงานของตนอีกครั้ง ก่อนที่จะส่งเรื่องสั้นฉบับแก้ไขมาให้คุณประภัสสร

วิจารณ์งานอีกครั้ง โดยจะเก็บเรื่องสั้นแก้ไขดังกล่าวไว้ในหน้า “ห้องพักฟื้นเรื่องสั้น” จะเห็นได้ว่าในกรณีนี้ คุณประภัสสรทำทั้งในส่วนนักวิจารณ์และบรรณาธิการที่ช่วยดูแลและปรับปรุงแก้ไขงานเขียนเรื่องสั้นไปพร้อมกันด้วย

นอกจากนักเขียนหน้าใหม่จะให้ความสำคัญกับการวิจารณ์แล้ว ในการศึกษาข้างขึ้นให้เห็นอีกว่าเว็บไซต์ต่าง ๆ เปิดพื้นที่ให้กับวรรณกรรมออนไลน์ส่วนใหญ่จะมีพื้นที่ให้แสดงความคิดเห็นหรือคอมเมนต์ท้ายตอนหรือท้ายเรื่องซึ่งจะเป็นการเสนอทัศนะวิจารณ์ทั้งขนาดสั้นและยาว แต่มีเว็บไซต์เพียงไม่กี่แห่งที่เปิดพื้นที่ให้นำเสนอบทวิจารณ์อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างหนึ่งที่เราเห็นอย่างชัดเจนคือ พื้นที่วิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดี ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณวโรต โรจนะ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2555) เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์เด็กดี ได้รับการอธิบายว่าแต่เดิมการวิจารณ์เป็นเพียงคอมเมนต์ที่ผู้อ่านโพสต์ไว้ท้ายนิยาย ผู้ที่เขียนคอมเมนต์ส่วนใหญ่เป็นแฟนอ่านนิยายของผู้เขียน จึงมีไม่กี่คนที่เข้ามาเขียนวิจารณ์ ซึ่งไม่มีประโยชน์มากนัก แต่ทางเว็บไซต์เห็นว่าผู้เขียนควรได้รับการแนะนำที่ดี



เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงงานของตนเอง เว็บไซต์เด็กดีจึงคิดระบบการวิจารณ์นิยายที่แยกจากการเขียนแสดงความคิดเห็นหรือคอมเมนต์ทั่วไปที่แต่ละคนเขียนวิจารณ์ได้ครั้งเดียวและให้คะแนนได้ด้วย และระบบดังกล่าวยังให้ผู้ที่เข้ามาอ่านงานวิจารณ์สามารถให้คะแนนการวิจารณ์ได้ เพราะเชื่อว่าการวิจารณ์จะทำให้นักเขียนในเว็บไซต์เด็กดีได้พัฒนาการเขียนนิยายของตนเอง

สำหรับรูปแบบของการวิจารณ์ที่ปรากฏมีในหลายลักษณะ ลักษณะแรกคือ *การให้ความเห็นหรือคอมเมนต์ท้ายเรื่องหรือท้ายตอน* ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจารณ์ที่พบมากที่สุด โดยส่วนใหญ่จะเป็นความเห็นของผู้อ่าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นความรู้สึกว่าชอบ ไม่ชอบ แต่น้อยคนที่จะให้เหตุผลว่าชอบหรือไม่ชอบเพราะเหตุใด และบ่อยครั้งจะเป็นการแก้คำผิดหรือข้อผิดพลาดในเรื่องให้นักเขียนด้วย แต่รูปแบบการวิจารณ์ลักษณะนี้ถือว่ามีอิทธิพลต่อการเขียนของนักเขียนหน้าใหม่เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นทักษะที่มาจากผู้อ่าน ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของนักเขียน เพราะผู้อ่านเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นผู้กำหนดและสร้างกระแสแนวและรูปแบบของงาน

วรรณกรรมออนไลน์แบบต่าง ๆ เท่านั้น แต่บ่อยครั้งพลังของผู้อ่าน (กลุ่มแฟนคลับ) ยังสร้างอำนาจต่อรองกับสำนักพิมพ์ให้นักเขียนด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านนี้เป็นรูปแบบที่นักเขียนให้ความสำคัญมากที่สุด และนักเขียนจำนวนมากมุ่งสร้างงานเพื่อสนองความต้องการของผู้อ่านเป็นสำคัญ

ลักษณะที่สองคือ *การตั้งกระทู้เพื่อแสดงทัศนะวิจารณ์ทั้งขนาดสั้นและยาว* ในเว็บไซต์ที่เปิดพื้นที่เผยแพร่วรรณกรรมออนไลน์บางแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เว็บไซต์เด็กดี เว็บไซต์ thaiwriter.net และ thaipoetsociety เปิดพื้นที่ให้สมาชิกตั้งกระทู้เพื่อแสดงทัศนะวิจารณ์เกี่ยวกับวรรณกรรมออนไลน์ในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งมีทั้งทัศนะวิจารณ์ขนาดสั้นและขนาดยาว และจะมีสมาชิกคนอื่น ๆ มาตอบกระทู้ดังกล่าวด้วย ซึ่งบ่อยครั้งทัศนะวิจารณ์ที่ปรากฏในกระทู้เหล่านี้มีลักษณะคล้ายการวิจารณ์ซ้อนวิจารณ์จากการศึกษากระทู้ในบอร์ดนักเขียนของเว็บไซต์เด็กดี ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่และมีความเคลื่อนไหวในการแสดงทัศนะวิจารณ์ผ่านกระทู้ก็อีกมากที่สุด พบว่าสามารถแบ่งเนื้อหา



ของทัศนะวิจารณ์ในกระทู้ได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) การแนะนำการแต่งนิยายออนไลน์ ซึ่งมีทั้งการตั้งกระทู้ในลักษณะของนักเขียน ผู้มีประสบการณ์มากกว่ามาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ของตนให้แก่ นักเขียนรุ่นต่อมา และการตั้งประเด็นเพื่อ ร่วมกันคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกัน จนช่วยให้มองเห็นข้อเสนอนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการเขียน การปรับปรุง และพัฒนางานเขียนของนักเขียนหน้าใหม่ ต่อไป เช่น การชี้ให้เห็นข้อบกพร่องใน การเขียนต่าง ๆ ทั้งในเรื่องการสร้างพล็อตเรื่อง ที่ซ้ำ ๆ ปัญหาการสร้างตัวละครมิติเดียว หรือ ตัวละครแบน วิธีการกำจัดตัวละครที่มากเกินไป หรือชี้ให้เห็นปัญหาของนักเขียน จำนวนมากที่ไม่สามารถเขียนเรื่องต่อจนจบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการไม่วางโครงเรื่องไว้ ล่วงหน้า แต่เป็นการเขียนเรื่องไปเรื่อย ๆ อย่าง ไม่มีทิศทาง นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนะ แนวทางและวิธีการที่เป็นประโยชน์ในการ เขียนและการเสนองาน ทั้งในเรื่องการเขียน คำโปรย เพื่อโฆษณานิยายและสร้างความ น่าสนใจให้กับนิยายของตนจนสามารถดึงดูด ความสนใจจากผู้อ่านได้หรือการแนะนำ

การเขียนเรื่องย่อเพื่อส่งให้สำนักพิมพ์ พิจารณาเลือกนิยายของตนไปตีพิมพ์อีกด้วย (2) การนำเสนอจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องของ งานวรรณกรรมออนไลน์แนวต่าง ๆ เช่น ความ ซ้ำซากและน่าเบื่อของนิยายแนวหวานแหวว แนวแฟนตาซี และแนว Y (วรรณกรรมแนว รักร่วมเพศ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ Yaoi หรือ ยาโอโย [ชายรักชาย] และ Yuri หรือ ยูริ [หญิง รักหญิง]) มีปัจจัยสำคัญจากการนำเสนอพล็อต เรื่องเดิม ๆ การสร้างตัวละครซ้ำ ๆ จนกลายเป็น สูตรสำเร็จ และความไร้เหตุผลของการดำเนิน เรื่องและการตัดสินใจของตัวละคร การนำเสนอ ในที่นี้เพื่อทราบถึงข้อด้อยในผลงาน และ ผลักดันให้พัฒนาแนวการเขียน พล็อตเรื่อง และการสร้างตัวละครใหม่ ๆ ให้หลุดพ้นจาก สูตรสำเร็จอันน่าเบื่อเหล่านี้ เนื้อหาของทัศนะ วิจารณ์ที่ปรากฏของกระทู้เหล่านี้อาจถือว่าเป็น กลไกการตรวจสอบคุณภาพของงาน วรรณกรรมออนไลน์ในประชาคมของ นักเขียนในลักษณะหนึ่ง กล่าวคือเมื่อมีกระแส ที่มุ่งติแผ่และนำเสนอข้อบกพร่องของ การเขียนงานแนวต่าง ๆ ก็ช่วยเตือนให้นักเขียน จำนวนหนึ่งเริ่มหันกลับไปพิจารณางานของ ตนอีกครั้งว่าเป็นไปตามสิ่งที่เสนอไว้ในกระทู้



เหล่านี้บ้างหรือไม่ ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง และพัฒนางานเขียนให้หลุดพ้นจากการยึดสูตรสำเร็จอันเป็นข้อบกพร่องที่มีอยู่ไปพร้อม ๆ กันด้วย หากกลไกดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากพอก็จะช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเขียนวรรณกรรมออนไลน์ได้อย่างมีระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น (3) *การแนะนำการเขียนวิจารณ์* เนื้อหาในกระทุ้งส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นหลักการวิจารณ์และวิธีการเขียนวิจารณ์ในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ (อรพินท์ คำสอน, สุชาติ ทองสีมา และ จักรนาถ นาคทอง, 2552, หน้า 167-170)

จากการสำรวจเนื้อหาในกระทุ้งวิจารณ์แสดงให้เห็นว่าประชาคมแห่งนี้มีความต้องการทักษะวิจารณ์ และบทวิจารณ์อย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มนักเขียนหน้าใหม่ เพราะนักเขียนเหล่านี้เชื่อว่าการวิจารณ์จะช่วยให้มองเห็นจุดเด่น จุดด้อย ในงานของตนซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบในการเขียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้น และนักเขียนบางคนยังเชื่อยิ่งไปกว่านั้นว่า ถ้าเขียนวิจารณ์ก็จะช่วยให้เขียนงานวรรณกรรมได้ดีขึ้น เพราะจะเข้าใจและมองเห็นข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในงานเขียนชัดเจนขึ้น

ลักษณะสุดท้าย คือ *บทวิจารณ์* ซึ่งมีทั้งบทวิจารณ์ขนาดสั้น และบทวิจารณ์ขนาดยาว เว็บไซต์ที่เปิดพื้นที่เผยแพร่งานวรรณกรรมออนไลน์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเปิดพื้นที่เฉพาะด้านการวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์ไปพร้อมกันด้วย เท่าที่สำรวจพบว่ามีเว็บไซต์เพียงบางแห่งเท่านั้นที่เปิดพื้นที่วิจารณ์อย่างเป็นกิจจะลักษณะ และมีนักเขียนหน้าใหม่ส่งผลงานของตนมาให้วิจารณ์อย่างจริงจัง อาทิ “คลินิกเรื่องสั้น” ในเว็บไซต์ส่วนตัวของ *คุณประภัสสร เสวิกุล* หน้าไรเตอร์ ของ *เว็บไซต์เด็กดี* หน้า *The Community* *ถก/วิวาทะ/ทัศนะ/วิจารณ์วรรณกรรม* ใน *เว็บไซต์ Thai Poet Society* และใน *เว็บไซต์เด็กดี*

เมื่อพิจารณาจากข้อวิจารณ์หรือประเด็นการวิจารณ์ส่วนใหญ่ที่พบจะมีเนื้อหาคล้าย ๆ กัน โดยจะชี้ให้เห็นในประเด็นสำคัญ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชี้จุดเด่นและด้อยในเรื่อง โดยพิจารณาจากองค์ประกอบของเรื่องเป็นสำคัญ อาทิ การดำเนินเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง โครงเรื่อง พล็อตเรื่อง การตรวจแก้ความถูกต้องของภาษาซึ่งพบว่านักเขียนหน้าใหม่จำนวนมากยังคงไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของการสะกดคำมากนัก คำผิดที่ปรากฏ



ในวรรณกรรมออนไลน์มักเกิดจากหลายสาเหตุ นับตั้งแต่รับเขียนจึงกดแป้นพิมพ์พลาด การเขียนคำสลับที่ การเลือกใช้คำพ้องเสียงผิด การเลือกใช้คำผิดบริบท และไม่ทราบว่าคำที่ถูกต้องเขียนอย่างไร ซึ่งพบว่ามีความถี่หนึ่งที่นักเขียนส่วนใหญ่มักจะเขียนผิด เช่น กะพริบตา เวทมนตร์ ภูต แป็บ เหนอ การเขียนคำที่มีรูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาผิด โดยเฉพาะเมื่อใช้กับ sound effect ต่าง ๆ และมักเขียนคำที่สะกดด้วยไม้ไต่คู้สลับกับไม้ตรี การตรวจแก้ความผิดพลาดคลาดเคลื่อนของข้อมูล และตรวจแก้ความสมจริงของเนื้อหา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้วิจารณ์เหล่านี้ทำหน้าที่คล้าย ๆ การทำบรรณาธิการกิจของบรรณาธิการในสิ่งพิมพ์เช่นกัน

นอกจากนี้ยังมีปรากฏการณ์แปลกใหม่และน่าสนใจเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์ นั่นคือในเว็บไซต์เด็กดีได้เปิดพื้นที่ให้สมาชิกเว็บไซต์เด็กดีผู้ที่สนใจทำงานวิจารณ์สามารถเปิดหน้าของตนเองเพื่อรับวิจารณ์นิยายได้เอง ซึ่งเริ่มปรากฏขึ้นประมาณ พ.ศ. 2550 นับเป็นตัวอย่างที่น่าสนใจในการนำมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากว่าเว็บไซต์ดังกล่าวนับเป็นพื้นที่การวิจารณ์วรรณกรรม

ออนไลน์ขนาดใหญ่ที่แพร่หลายและเป็นรูปธรรมที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนผู้วิจารณ์และบทวิจารณ์ปรากฏขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจล่าสุดเมื่อต้นปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556) พบว่ามีกลุ่มวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์เกิดขึ้นในเว็บไซต์เด็กดีเกือบ 100 (แต่กลุ่มวิจารณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นและปิดตัวลงอยู่ตลอดเวลา และระยะเวลาเฉลี่ยของการเปิดกลุ่มเพื่อรับบทวิจารณ์ส่วนใหญ่อยู่ที่ประมาณ 3-6 เดือน มีเพียงกลุ่มวิจารณ์จำนวนน้อยที่จะทำงานวิจารณ์ต่อเนื่องนานกว่าหนึ่งปี) ปรากฏการณ์ของการเกิดกลุ่มและนักวิจารณ์จำนวนมากในเว็บไซต์เด็กดีนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการนักวิจารณ์ของนักเขียนนิยายหน้าใหม่ และมีแนวโน้มว่าการวิจารณ์ในลักษณะนี้จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ขณะเดียวกันก็จะมีปริมาณกลุ่มนักวิจารณ์เพิ่มขึ้นด้วย แนวโน้มดังกล่าวอาจจะเกิดจากการทำตามกระแสที่มีนักเขียนและนักอ่านเริ่มหันมาเขียนวิจารณ์หรือเริ่มเป็นนักวิจารณ์เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเว็บไซต์แห่งนี้ยังสร้างพื้นที่เฉพาะเพื่อให้ผู้สนใจมาลงบทวิจารณ์ของตนได้เองในตอนท้ายบทของงานวรรณกรรมออนไลน์แต่ละเรื่องที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เด็กดี



ลักษณะเด่นที่น่าสนใจของผู้วิจารณ์ และกลุ่มวิจารณ์ที่เกิดขึ้นในเว็บไซต์เด็กดีมีหลายลักษณะ นับตั้งแต่ผู้วิจารณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจในการทำงานวิจารณ์นิยาย หรือผู้ที่อ่านนิยายออนไลน์ในเว็บไซต์เด็กดีแล้ว อยากจะวิจารณ์งานเข้ามาใช้พื้นที่ตรงนี้ในการทำงานวิจารณ์ได้ จากการที่นักวิจารณ์สามารถเข้ามาทำงานวิจารณ์โดยไม่มีข้อกำหนด และไม่มีการจำกัดคุณสมบัติของผู้วิจารณ์ว่ามีอายุเท่าใด หรือมีประสบการณ์ในการทำงานวิจารณ์มาก่อนหรือไม่ แต่นักเขียนหน้าใหม่จะเป็นผู้เลือกผู้วิจารณ์งานเขียนของตนเอง โดยพิจารณาจากประวัติการทำงานของผู้วิจารณ์ ระดับการวิจารณ์ เงื่อนไขการรับงานวิจารณ์ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เขียนเองว่าจะเลือกให้นักวิจารณ์คนใด หรือ กลุ่มใดวิจารณ์งานของตนเอง ทั้งนี้ ผู้วิจารณ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ทำงานเป็นส่วนบุคคล กับทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งการทำเป็นกลุ่มแบ่งเป็น 2 แบบ คือ กลุ่มที่ก่อตั้งมาเพื่อรับทำงานวิจารณ์งาน ลักษณะกลุ่มนี้จะมีการรวมตัวของผู้ที่สนใจการวิจารณ์เพื่อเปิดรับวิจารณ์นิยายโดยที่ใช้ ID ของผู้เป็นหัวหน้าทีม

เป็นพื้นที่ในการรับงานวิจารณ์ กับกลุ่มที่เริ่มต้นการทำงานวิจารณ์ในลักษณะส่วนบุคคลแล้วจึงมีการขยายออกเป็นกลุ่ม โดยเปิดรับสมัครนักวิจารณ์เข้ามาร่วมกลุ่มวิจารณ์ของตน

การสร้างแบบฟอร์มในการรับงานหรือใบรับงาน ซึ่งจะให้นักเขียนที่จะนำผลงานเขียนของตนเองมาฝากวิจารณ์กรอกเพื่อส่งให้กับนักวิจารณ์ ในใบรับงานมีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจารณ์ต้องกรอกคือ ระดับการวิจารณ์ ซึ่งแล้วแต่ว่าที่นักวิจารณ์จะตั้งระดับการวิจารณ์งานว่าเป็นอย่างไร โดยส่วนมากแบ่งออกเป็นสามระดับ น้อย ปานกลาง และมาก ซึ่งผู้วิจารณ์จะวิจารณ์ตามระดับที่นักเขียนเลือกนับเป็นรูปแบบใหม่ที่พบในการวิจารณ์ เหตุผลสำคัญที่ต้องสร้างใบงานนี้ขึ้น เนื่องจากว่าเคยมีกรณีที่ผู้วิจารณ์เขียนวิจารณ์งานวรรณกรรมออนไลน์เรื่องหนึ่ง และถูกกลุ่มแฟนคลับที่ชื่นชอบผลงานเรื่องนั้น “โจมตี” และกล่าวหาว่าไม่ได้ขอให้วิจารณ์ หากไม่ชอบก็ไม่ต้องอ่าน หลังจากนั้นนักวิจารณ์ส่วนใหญ่จึงวิจารณ์เฉพาะผลงานที่นักเขียนส่งมาให้วิจารณ์โดยตรงเท่านั้น เพื่อลดการพิพาทระหว่างกัน



ลักษณะและประเด็นของบทวิจารณ์
มีลักษณะที่หลากหลายตามความพอใจของผู้วิจารณ์ แต่การวิจารณ์ส่วนใหญ่จะแบ่งการวิจารณ์ตามองค์ประกอบของเรื่อง เช่น ตัวละคร การบรรยายตัวละคร สถานที่ บทสนทนา และพล็อตเรื่อง นอกจากนี้ยังพบการวิจารณ์องค์ประกอบเฉพาะของวรรณกรรมออนไลน์เพิ่มเติมเข้ามาด้วย เช่น การวิจารณ์แบนเนอร์ วรรณกรรมออนไลน์ รูปภาพตัวละคร หน้าปก และส่วนแนะนำ คำโปรย หรือการโปรโมทเรื่อง ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการวิจารณ์ภาพรวมของนิยายหรือหีบขกประเด็นหนึ่งประเด็นใดในเรื่องมากล่าวถึง ซึ่งมีบทวิจารณ์จำนวนน้อยที่วิจารณ์ภาพรวมอีกทั้งในการวิจารณ์ยังนิยมใช้ระบบการให้คะแนน หรือแบ่งระดับนิยายเป็นระดับต่าง ๆ ด้วย

การวิจารณ์ขณะทำงานวรรณกรรมยังไม่จบเรื่อง เป็นสิ่งที่แตกต่างจากการวิจารณ์วรรณกรรมในรูปแบบเดิมที่คุ้นเคยกัน กล่าวคือนักวิจารณ์จะวิจารณ์เมื่องานเผยแพร่เป็นเล่มอย่างสมบูรณ์แล้ว แต่การวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์สร้างรูปแบบใหม่ของการวิจารณ์ขึ้น นั่นคือ การวิจารณ์เฉพาะตอนทวิตเตอร์ออนไลน์ วิจารณ์นิยายตอนต่อตอน

โดยเฉพาะการวิจารณ์วรรณกรรมออนไลน์เรื่องยาวจำนวนมาก ผู้วิจารณ์จะเลือกวิจารณ์เพียงตอนแรกหรือ 5 ตอนแรกเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่างานวิจารณ์ในลักษณะนี้จะไม่ให้ภาพรวมของเรื่อง แต่มุ่งวิจารณ์ในลักษณะตอบโต้หรือตอบประเด็นที่ตั้งไว้เท่านั้น ซึ่งงานวิจารณ์เช่นนี้ไม่สามารถสื่อสารหรือเป็นประโยชน์กับผู้อ่านทั่วไป หรือนักเขียนคนอื่น ๆ ได้ เพราะไม่ได้แสดงความเห็นอันแจ่มชัดหรือแสดงตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนหรือการอ่านนิยายเรื่องอื่นในแนวนั้นต่อไปได้ แต่บทวิจารณ์มุ่งที่จะสื่อความกับนักเขียนมากกว่าผู้อ่าน

แม้ว่าจะมีกลุ่มและผู้วิจารณ์ที่เปิดหน้าวิจารณ์ในเว็บไซต์เด็กดีเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถช่วยแก้ไขและพัฒนาการเขียนงานวรรณกรรมออนไลน์ของนักเขียนหน้าใหม่ได้อย่างเป็นระบบอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะมีข้อจำกัดและอุปสรรคสกัดกั้นในหลายปัจจัย นับตั้งแต่ (1) ข้อจำกัดทางด้านประสบการณ์ กลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้เว็บไซต์เด็กดีส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ผู้ที่เข้ามาเป็นนักเขียนและผู้วิจารณ์



จึงเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าจะมีความสนใจในการทำงานวิจารณ์ แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการทำงานวิจารณ์ จึงทำให้การวิจารณ์ส่วนใหญ่เป็นลักษณะ แนวราบ คือเป็นการวิจารณ์ของคนที่อยู่ในวัยเดียวกัน มีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ทำให้การวิจารณ์มีมุมมองที่ไม่หลากหลาย

(2) ข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการทำงานของผู้วิจารณ์ เนื่องจากกลุ่มผู้เข้าใช้เป็นส่วนใหญ่นักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ระยะเวลาในการเขียนงานวิจารณ์ของแต่ละคนนั้นไม่นานนัก ซึ่งระยะเวลาการทำงานของหน้าวิจารณ์ส่วนใหญ่จะมีอายุโดยประมาณอยู่ที่ 3-4 เดือน ซึ่งเหตุผลที่ผู้ทำงานวิจารณ์ปิดหน้าวิจารณ์ หรือหยุดรับงานวิจารณ์ชั่วคราวเนื่องมาจากติดปัญหาเรื่องเรียนและสอบ จึงทำให้ไม่สามารถทำงานวิจารณ์ได้ ปัญหาเรื่องเวลาอีกแห่งหนึ่งคือ ผู้วิจารณ์จำนวนมากไม่มีเวลามากพอที่จะอ่านงานวรรณกรรมทั้งเรื่อง จึงแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยการกำหนดรูปแบบการทำงานของตนเองว่าจะอ่านนิยายที่ผู้เขียนส่งมาให้วิจารณ์ในจำนวนที่จำกัด เช่น อ่านเฉพาะบทนำ หรืออ่านแค่ 5 ตอนแรกเท่านั้น (3) จำนวนนิยายที่นักเขียนหน้าใหม่ส่งมาให้วิจารณ์ ผลงานที่

ผู้วิจารณ์แต่ละคนหรือกลุ่มวิจารณ์แต่ละกลุ่มได้รับนับเป็นจำนวนมากเกินกว่าจะสามารถวิจารณ์ได้ทัน เพราะผู้เขียนหน้าใหม่มักที่จะส่งนิยายของตนเองหนึ่งเรื่องให้กับผู้วิจารณ์หลาย ๆ คน เพื่อที่จะได้รับรู้ถึงความคิดเห็นในหลาย ๆ ด้าน หรือในบางครั้งก็เป็นการโฆษณาขายของตนเองไปด้วย ทำให้ผู้วิจารณ์ได้รับนิยายเพื่อวิจารณ์เป็นจำนวนมาก บางคนปิดหน้าวิจารณ์ของตนเอง เนื่องจากไม่สามารถวิจารณ์นิยายที่ส่งมาให้วิจารณ์ได้ทัน หรือบางคนต้องลดคุณภาพการวิจารณ์ของตนเองโดยการอ่านนิยายเพียงตอนแรก หรืออ่านไม่กี่ตอนก็เขียนวิจารณ์งาน ด้วยเหตุนี้คุณภาพงานวิจารณ์และนักวิจารณ์นับเป็นประเด็นที่น่าห่วงและต้องติดตามศึกษาต่อไป เพราะหากนักวิจารณ์หรือกลุ่มวิจารณ์ที่เกิดขึ้นยังคงเขียนงานวิจารณ์ตามแบบงานวิจารณ์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏ (ประมาณร้อยละ 95) ก็อาจจะไม่เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานวรรณกรรมออนไลน์ได้มากเท่างานเขียนของกลุ่มนักวิจารณ์จำนวนน้อย (ประมาณร้อยละ 5) ได้ เพราะการวิจารณ์ส่วนใหญ่มักจะเป็นการเสนอทัศนะวิจารณ์ที่เป็นอัตวิสัย กล่าวถึง



ความชอบ ไม่ชอบ เท่านั้น โดยยังไม่ได้แสดง เหตุผลประกอบการวิจารณ์เพื่อชี้ให้เห็นข้อดี และข้อด้อยของงาน จะมีนักวิจารณ์จำนวน น้อยมากที่สามารถแสดงเหตุผลอย่างเป็น รูปธรรมได้ เช่น B1 และ B2 ในกลุ่ม “กล้วยหอม จอมลับ (รับวิจารณ์นิยาย)” บทวิจารณ์ของ Spock งานวิจารณ์ของกลุ่ม Buffy และ กลุ่ม LPF นอกจากนี้ยังมีนักวิจารณ์บางคน que แสดง ทศนะวิจารณ์สั้นมากจนไม่อาจจะเรียกว่าเป็น บทวิจารณ์ได้ สมควรจะเป็นแค่ความคิดเห็น หรือคอมเมนต์เท่านั้น (อรพินท์ คำสอน, สุชาติ ทองสีมา และจักรนาท นาคทอง, 2552, หน้า 173-174)

สรุป

พื้นที่วรรณกรรมออนไลน์นับเป็นการสร้าง พื้นที่ใหม่และโอกาสใหม่ให้ทั้ง นักเขียน ผู้อ่าน และตัวกลาง ไม่ว่าจะเป็นบรรณาธิการ สำนักพิมพ์ และกลไกการตลาด จะเห็นได้ว่า พื้นที่แห่งนี้สร้างนักเขียนหน้าใหม่ วรรณกรรม รูปแบบใหม่ นักอ่านรุ่นใหม่ และสำนักพิมพ์ ใหม่ ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก และกลุ่มคนที่ รวมตัวอยู่ในพื้นที่ใหม่แห่งนี้ต่างมีโอกาสได้ พบปะ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และติดต่อ

ซึ่งกันและกันจนก่อให้เกิดการสร้างประชาคม ใหม่ของโลกรวมกรรมในพื้นที่อินเทอร์เน็ต ขึ้นมา ผู้เขียนเห็นว่าปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใน ประชาคมแห่งนี้อาศัยการวิจารณ์เป็นตัวเชื่อม สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการวิจารณ์ที่เป็นเพียง ความเห็นสั้น ๆ ทำขงานวรรณกรรมออนไลน์ หรือทำขกระทู้ การวิจารณ์ในรูปแบบของ กระทู้ และบทวิจารณ์ โดยเฉพาะในกรณีของ บทวิจารณ์นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งกับกลุ่ม นักเขียน ซึ่งเรียกร้องให้มีผู้วิจารณ์ผลงานของตน เพื่อจะนำทศนะวิจารณ์เหล่านั้นไปปรับปรุง ผลงานต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า นักวิจารณ์เหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยพัฒนา คุณภาพการเขียนงานของนักเขียนหน้าใหม่ ด้วย แต่การพัฒนาคุณภาพของงานเขียน เหล่านั้นจะประสบความสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับ หลายปัจจัยที่เอื้อต่อกัน ทั้งคุณภาพของ นักวิจารณ์ ทศนะวิจารณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อ การปรับปรุงงาน และนักเขียนที่นำทศนะ วิจารณ์ที่เป็นประโยชน์เหล่านั้นมาปรับแก้เพื่อ พัฒนาผลงานของตนอย่างจริงจัง และพื้นที่ แห่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นพื้นที่ของงาน วรรณกรรมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ ของการวิจารณ์ไปพร้อมกันด้วย



บรรณานุกรม

สลิทธิพิชัย เลิศพงศ์ภักตร์. (2550). นิยายออนไลน์เวทีของนักเขียนหน้าใหม่.

ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2550, จาก <http://www.dek-d.com/content/view.php?id=4239>

อรพินท์ คำสอน, สุชาติ ทองลิมา และจักรนาท นาคทอง. (2552). รายงานผลการวิจัยกลุ่ม
กรณีศึกษาการสร้างและการวิจารณ์วรรณกรรมในพื้นที่อินเทอร์เน็ต.

ในสุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร (หัวหน้าโครงการ) และคณะ รายงานผลการวิจัย

ฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย “การวิจารณ์ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเพื่อพัฒนาความรู้
ด้านสังคมศาสตร์การวิจารณ์” (เมษายน 2551 – กันยายน 2552). ค้นเมื่อ 28 สิงหาคม

2556, จาก <http://www.thaicritic.com/criticism-ebook/index.html>.

อรพินท์ คำสอน, ศรีวาทภรณ์ แซ่ลิ้ม และกรรณิการ์ ถนอมปัญญารักษ์. (2555). รายงานสรุป

ความก้าวหน้าในรอบ 18 เดือน (1 ตุลาคม 2553 – 31 มีนาคม 2555) เล่ม 2 สาขา

วรรณศิลป์. โครงการวิจัย “การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์และ
สื่อเสมือนจริง”. (อัคราเนนา).